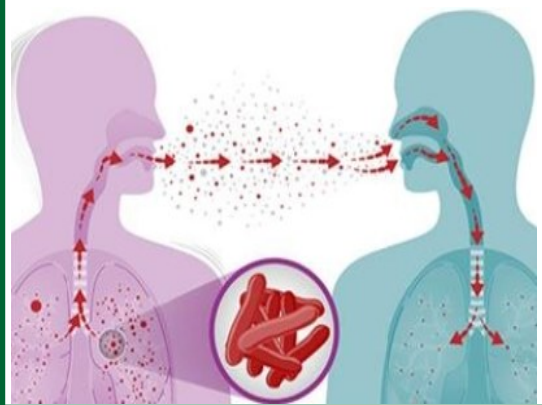

دانشگاه علوم پزشکی و خدمات بهداشتی درمانی چهرم

مرکز آموزشی درمانی سید الشهداء (ع)

سل و راه های انتقال آن

شناسنامه بروشور آموزشی		NM_FO_052_00 شماره پمفلت: ۱۱۵
عنوان	سل و راه های انتقال آن	
تهیه کننده	واحد آموزش سلامت همگانی	
منابع	راهنمای آموزشی بیماران مبتلا به سل ناشر: اندیشه ماندگار	
سال تهیه	۱۴۰۳	
بازبینی	سالانه	
ناظر کیفی		

داتس DOTS « چیست؟

داتس یعنی بیمار مبتلا به سل، داروهای روزانه خود را با نظارت مستقیم کارمند بهداشتی یا فرد آموزش دیده مصرف می کند.

خطرهای مصرف نامنظم و ناکمل داروهای ضد سل چیست؟

- ◀ بازگشت بیماری بعد از بهبود نسبی و کوتاه مدت اولیه
- ◀ مقاوم شدن میکروب های سل نسبت به داروهای موجود
- ◀ انتقال بیماری به دیگران
- ◀ پیشرفت بیماری و مرگ

چگونه می توان از ابتلا به سل پیشگیری کرد؟

۱- تشخیص به موقع و درمان کامل بیماران (که مؤثرترین روش پیشگیری از ابتلای اطرافیان بیمار، به سل محسوب می شود).

۲- داشتن رفتارهای سالم و بهداشتی نظیر:

الف) پوشاندن دهان و بینی با دستمال در هنگام سرفه و عطسه.

ب) خودداری از ریختن آب دهان و خلط روی زمین

ج) خوردن غذاهای سالم به مقدار کافی (یعنی داشتن تغذیه مناسب)

د) تهیه مناسب محل زندگی و کار با هوای تازه

۳- تزریق واکسن ب ت ژ به همه نوزادان در هنگام تولد برای جلوگیری از ایجاد انواع شدید بیماری سل در سنین کودکی.

۴- درمان پیشگیرانه دارویی برای افراد در معرض خطر (مانند کودکان کوچکتر از ۶ سال که با بیمار مبتلا به سل ریوی مسری تماس دارند و یا افراد مبتلا به بیماری ایدز).

۵- افزایش اطلاعات بهداشتی جامعه (که یکی از راه های آن انتقال اطلاعات کسب شده توسط شما به اعضای خانواده و بستگان می باشد).

بیماری چگونه تشخیص داده می شود؟

بهترین و ساده ترین راه تشخیص سل ریوی در افراد مشکوک، تهیه نمونه خلط و ارسال آن جهت آزمایش می باشد. با این حال گاهی آزمایش کشت خلط، عکسبرداری از قفسه سینه و دیگر آزمایشات ممکن است کمک کنند.

با این توضیح باید بدانید در صورت بروز هر یک از علائم بیماری سل بخصوص سرفه ی بیش از دو هفته در خود یا یکی از بستگان، به نزدیکترین مرکز بهداشتی درمانی مراجعه کنید تا با تهیه نمونه خلط و آزمایش روی آن توسط پرسنل بهداشتی (به طور رایگان) از وجود بیماری مطلع گردید.

آیا سل قابل درمان است؟

بلی، خوشبختانه سل یک بیماری کاملاً قابل درمان است، البته به این شرط که بیمار داروهای ضد سل را با دقت، به طور کامل و منظم، به مدت حداقل ۶ ماه به طور روزانه مصرف کند. حتی اگر بیمار قبل از اتمام این مدت احساس بهبودی کرده باشد، باز هم لازم است که وی تا آخر دوره درمان دارو مصرف کند.

داروهای سل یک بار در روز و به طور ناشتا مصرف می شوند و طول مدت درمان حداقل ۶ ماه می باشد. البته اغلب بیماران دو هفته پس از آغاز درمان مؤثر، خطر انتقال بیماری به دیگران را ندارند.

خدمات تشخیصی و درمانی سل در کلیه مراکز بهداشتی درمانی و خانه های بهداشت کشور به طور رایگان ارائه می شود.

سل چیست؟

سل یک بیماری عفونی واگیر است که در اثر میکروبی میله ای شکل به نام باسیل سل ایجاد می شود. این بیماری می تواند به هر قسمتی از بدن انسان (مانند استخوان ها، مفاصل، مغز، کلیه، پوست و ...) حمله و آنها را گرفتار کند؛ اما به دلیل نیاز و علاقه زیاد آن میکروب به اکسیژن، در ۸۰ درصد موارد، ریه ها را هدف حمله خود قرار می دهد.

سل چگونه انتقال می یابد؟

راه اصلی انتقال میکروب سل از طریق هوا و تنفس می باشد و چون انسان با نفس کشیدن زنده است، پس هر کسی می تواند این میکروب را از طریق تنفس دریافت کرده و به بیماری سل مبتلا شود.

هنگام عطسه، سرفه، حرف زدن و حتی خندیدن توسط بیمار مبتلا به سل ریه، قطراتی ریز حاوی میکروب سل در هوا پراکنده می شوند که می توانند به مدت چند ساعت در هوا به حالت معلق باقی بمانند. اگر فردی سالم در هوای آلوده به این قطرات ریز، تنفس کند میکروب سل وارد ریه های او خواهد شد. با این حال برای انتقال بیماری، تماس طولانی و نزدیک با بیمار لازم است. بیماری سل در محیط های شلوغ، کوچک، بدون تهویه مناسب، کم نور و مرطوب بیشتر انتقال می یابد. به یاد داشته باشید که میکروب سل توسط حشرات، خون، ظروف غذاخوری، لباس و محله انتقال نمی یابد.

پس از ورود میکروب سل به بدن چه اتفاقی می افتد؟

اغلب افراد پس از ورود میکروب به ریه ها هیچ گاه بیمار نمی شوند زیرا سیستم دفاعی بدن آنها، میکروب را مهار کرده و از تکثیر آن و ایجاد بیماری جلوگیری می کند. در واقع میکروب سل به حالت نهفته و غیر فعال در بدن آنان وجود دارد و این عده علائم بیماری را نداشته و میکروب را به دیگران انتقال نمی دهند. اما هر زمان که سیستم دفاعی بدن این افراد ضعیف شود میکروب سل می تواند فعال شده و ایجاد بیمار کند.

با این حال از هر ۱۰ نفر که میکروب سل در بدن آنها وجود دارد تنها یک نفر در طول عمر خود ممکن است به بیماری فعال سل مبتلا شود.

پس هر عاملی که موجب ضعف سیستم دفاعی بدن فرد آلوده به میکروب سل گردد، ممکن است باعث بروز بیماری فعال سل در او شود.

چه افرادی بیشتر در معرض خطر ابتلا به بیماری سل هستند؟

اگر چه همه افراد بشر می توانند به بیمار سل مبتلا شوند؛ اما کودکان کم سن، افراد سالمند، افراد مبتلا به دیابت (مرض قند)، سوء تغذیه، سرطان ها، نارسایی مزمن کلیه یا ایدز و همچنین افرادی که داروهای ضعیف کننده سیستم دفاعی بدن (نظیر کورتون و داروهای ضد سرطان) استفاده می کنند، بیشتر از سایرین در معرض خطر ابتلا به سل هستند.

علائم بیماری سل کدامند؟

علائم بیماری سل بسته به محل گرفتاری در بدن متفاوت است، اما علاقه ی زیاد میکروب سل به ریه ها باعث می شود که شایع ترین نوع بیماری، سل ریوی باشد.

علائم سل ریوی عبارتند از:

- ♦ سرفه مداوم (به مدت ۲ هفته یا بیشتر) که می تواند با خلط همراه باشد یا نباشد (شایع ترین علامت)
 - ♦ تب (که در عصرها بیشتر است)
 - ♦ کاهش وزن
 - ♦ عرق کردن شبانه
 - ♦ بی اشتهاپی
 - ♦ خستگی زودرس و ضعف عمومی
 - ♦ و گاهی در مواردی که بیماری دیر تشخیص داده می شود، درد قفسه سینه و تنگی نفس و خلط خونی.
- افراد دارای علائم مشکوک به سل به ویژه سرفه مداوم باید سریعاً به پزشک مراجعه کنند.

تب

خستگی شدید

کاهش وزن

سرفه های مداوم

سرفه ی خونی

تعریق شبانه